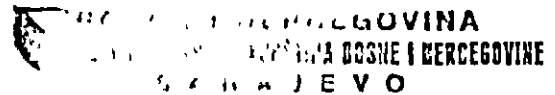




Broj: 01,02,03,03/11-05-1-868-2/23  
Sarajevo; 6. 6. 2023.



IZVJEŠĆE

12.06.2023			
Organi prijava	Institucionalna odluka	Radni broj	Broj priloga

o sastancima općih odbora i Stalnog odbora Parlamentarne skupštine SEECP-a

te o 10. plenarnoj sjednici PSSEECP-a

Budva, Crna Gora, 17. – 19. svibnja 2023.

Članovi Izaslanstva Parlamentarne skupštine BiH u Parlamentarnoj skupštini Procesu suradnje u Jugoistočnoj Europi (PSSEECP): Ilija Cvitanović, Nermin Mandra, Mladen Bosić, Zlatan Begić i Džemal Smajić sudjelovali su u Budvi na 10. plenarnoj sjednici PSSEECP-a, kojom je, pod crnogorskim predsjedanjem, obilježeno desetljeće postojanja i zasjedanja parlamentarne dimenzije ove regionalne inicijative.

Deseta plenarna sjednica okupila je sudionike iz Atene, Beograda, Bukurešta, Ljubljane, Prištine, Sarajeva, Skopja, Sofije, Tirane, Zagreba i domaćina Podgorice. U svojstvu gostiju bili su nazočni predstavnici RCC-a i SEI-a, a skupu se prigodno obratio i Dritan Abazović, predsjednik Vlade Crne Gore.

Sastanci Općeg odbora za socijalni razvoj, obrazovanje, istraživanje i znanost, Općeg odbora za pravosuđe, unutarnje poslove i sigurnosnu suradnju te Općeg odbora za gospodarstvo, infrastrukturu i energiju imali su za cilj pripremiti nacrt izvješća i rezolucija, s ranije održanih sastanaka, za usvajanje na 10. plenarnoj sjednici PSSEECP-a.

Na sastanku Općeg odbora za pravosuđe, unutarnju politiku i sigurnosnu suradnju razmatrani su nacrti izvješća i rezolucije na temu „Njegovanje povezanosti među članicama SEECP-a u poštivanju univerzalnih vrijednosti i sankcioniranju ruske invazije na Ukrajinu“, dok su na sastanku Općeg odbora za socijalni razvoj, obrazovanje, istraživanje i znanost razmatrani nacrti izvješća i rezolucije na temu „Visoko obrazovanje u zemljama jugoistočne Europe: unaprjeđenje kvalitete nastave i znanstvenih (akademskih) istraživanja“.

Cilj sastanka Stalnog odbora PSSEECP-a bio je usvojiti dokumente za plenarnu sjednicu, dokumente općih odbora te Nacrt završne deklaracije, a koji su na kraju jednoglasno usvojeni. Tome je prethodila dugotrajna rasprava između predstavnika Prištine i Beograda koji su se sporili oko toga jesu li nacrti izvješća i rezolucija dvaju općih odbora, kojima je predsjedala Priština, uopće smjeli biti dani na glasovanje na sjednici Odbora ili ne. U nastavku rasprave svi

sudionici Procesu suradnje izjašnjavali su se o velikom broju pristiglih amandmana na tekst Nacrta završne deklaracije.

Deseta plenarna sjednica započela je uvodnim obraćanjem **Danijele Đurović**, predsjednice Skupštine Crne Gore, koja je istaknula značaj Procesu suradnje u Jugoistočnoj Europi u kontekstu jačanje stabilnosti i sigurnosti regije, kao i unaprjeđenja općeg razvoja. Izrazila je zadovoljstvo što je Crna Gora imala priliku po drugi puta predsjedati ovom važnom inicijativom i naglasila da je predsjedanje bilo vrlo izazovno imajući u vidu aktualna zbivanja u Europi i svijetu. Đurović je istaknula da europske integracije nisu samo jedan od glavnih vanjskopolitičkih ciljeva Crne Gore, već i da je budućnost svih sudionica SEECP-a u Europskoj uniji, te je cilj crnogorskog predsjedanja bio vratiti u fokus ovo prevažno područje, zbog čega je i jubilara sjednica posvećena ovoj temi. Predsjednica Skupštine Danijela Đurović upoznala je nazočne s inicijativom za formiranje privremenog radnog tijela (*ad hoc* radne skupine) PSSEECP-a u cilju ubrzanja procesa pristupanja EU, kao i razmjene dobrih praksi između zemalja sudionica Procesu koje su kandidatkinje za članstvo u Europskoj uniji. Istaknula je važnost regionalne suradnje kao modela koji pruža brojne mogućnosti, što je posebno značajno u uvjetima složene geopolitičke situacije, rastuće inflacije i krize.

**Dritan Abazović**, predsjednik Vlade Crne Gore i koordinator rada Ministarstva vanjskih poslova, obratio se sudionicima skupa, osvrnuvši se na izazove s kojima se regija jugoistočne Europe trenutačno suočava, kao i na posljedice agresije Rusije na Ukrajinu. Ističući da Crna Gora u potpunosti usklađuje svoju politiku s politikama Europske unije, pozvao je sve sudionike Procesu suradnje u Jugoistočnoj Europi na zajednički rad na promicanju univerzalnih vrijednosti na kojima počiva ova regionalna organizacija. Abazović je ovom prilikom podsjetio na značaj „Zelene agende“, ističući da je Crna Gora jedina država koja se ustavom definirala kao ekološka država. Premijer Abazović zaključio je potrebnim okrenuti se budućnosti i zajednički raditi na unaprjeđenju infrastrukturne povezanosti zemalja sudionica SEECP-a.

U okviru teme „10 godina PS SEECP-a. Sljedeće desetljeće za bolju integraciju i jasniju europsku perspektivu regije SEECP-a. Zajedno u SEECP – Zajedno u EU“, predstavnici sudionica Procesu aktivno su sudjelovali u raspravi i suglasili se o potrebi zagovaranja da politika proširenja ostane visoko na dnevnom redu Europske unije. Sudionici zasjedanja bili su jednoglasni u ocjeni da treba dodatno unaprijediti proces pristupanja i učiniti ga učinkovitijim i predvidljivijim, te jačati međusobni dijalog i suradnju između zemalja regije.

**Ilija Cvitanović** (Sarajevo) zahvalio se Podgorici što je u središte svoga predsjedanja stavila europsku perspektivu zemalja regije koje još nisu postale članice EU. Za Bosnu i Hercegovinu to je iznimno važno nakon dobivanja kandidatskog statusa. Poručujući da vizija pune integracije zemalja i društava regije u EU nema alternativu, Cvitanović je naglasio da se PSSEECP-a u proteklih pet godina s punim pravom fokusira na infrastrukturnu i ekonomsku povezivost zemalja jugoistočne Europe. Cvitanović je rekao da i vlade i parlamenti zemalja regije trebaju nastaviti davati podršku procesu regionalne suradnje, te je u vezi s tim dodao da PSSEECP-a ima jedinstvenu priliku i ulogu biti platformom za razmjenu mišljenja i dobrih praksi, kao i za jačanje parlamentarne dimenzije regionalne suradnje. Cvitanović je upozorio da su pandemija COVID-19 i ruska invazija na Ukrajinu poremetili i usporili globalni gospodarski rast te podigli inflaciju i troškove života povećanjem cijena hrane i energije. U vezi s tim, pozvao je države članice SEECP-a na snažniju suradnju u suočavanju s ovim

izazovima, apostrofirajući ulogu državnih parlamenata u oblikovanju i odobravanju domaćih reformi i regionalnih sporazuma.

**Vasile Nagy** (Bukurešt) ustvrdio je da je SEECP stvoren prije 25 godina kako bi služio kao snažna i učinkovita potpora cijeloj regiji Jugoistočne Europe prema pristupanju u EU te dodao da aktualna geopolitička situacija, rat protiv Ukrajine, ponovno potvrđuje važnost za Europsku uniju da unaprijedi proširenje i izgradi prostor sigurnosti, razvoja i zajedničkih europskih vrijednosti. Istaknuo je da je proširenje najuspješniji instrument Europske unije za poticanje održive demokratske transformacije te kako je krajnje vrijeme da države članice rade i djeluju zajedno na regionalnoj razini, kako bi izazovi rata, nametnutog od Moskve, glede prehrambene, energetske i financijske sigurnosti bili zaustavljeni na vrijeme. Nagy je naglasio da je EU u potpunosti pokazala svoj politički angažman u regiji pokretanjem pristupnih pregovora ili dodjelom kandidatskog statusa nekim partnerima, organiziranjem prvog *summita* EU-Zapadni Balkan, pokretanjem energetske paketa za Zapadni Balkan te nastavkom projekata u sklopu Gospodarskog i investicijskog plana za Zapadni Balkan. Perspektiva te zajedničke budućnosti ovisi o ubrzanju reformi povezanih s EU-om, a zemlje proširenja trebaju postojano napredovati u svojim programima reformi. Zaključio je da SEECP ima jasan euroatlantski mandat i da su „naši prioriteti na Zapadnom Balkanu izravno usmjereni na europsku budućnost Zapadnog Balkana: jačanje regionalne stabilnosti i otpornosti, demokratski razvoj naših partnera, promicanje gospodarskog rasta i integracije“, zbog čega Bukurešt ostaje stalni pristaša proširenja.

**Dorđe Komlenski** (Beograd) istaknuo je da Narodna skupština RS već godinama aktivno sudjeluje na sastancima Parlamentarne skupštine Procesu suradnje u Jugoistočnoj Europi, u želji da doprinese unaprjeđenju gospodarske suradnje te postizanju mira i stabilnosti u regiji. Naglasio je potrebu poštivanja Povelje UN-a te relevantnih dokumenata EU-a, OEES-a i Vijeća Europe, kao i privrženosti demokratskim vrijednostima, vladavini prava, solidarnosti, poštivanju ljudskih prava i temeljnih sloboda kao temelju gospodarskog i društvenog napretka regije. Komlenski je ustvrdio kako je važno da SEECP ostane politički forum za suradnju u jugoistočnoj Europi, koja se mora preobraziti i dosegnuti visoku razinu digitalnog i tehnološkog razvoja. U nastavku je pozdravio konkretnu potporu EU-a perspektivama proširenja za Zapadni Balkan, posebice onima koji dosljedno provode reforme i usklađuju zakonodavstvo s pravom Europske unije. Podcrtao je potrebu da Europska unija ostane dosljedna kada je riječ o poštivanju načela i politike dijaloga i kompromisa, te da ne smije šutjeti na izazove koji prijete destabilizacijom ove regije. Na kraju je zaključio da je važno pronaći načine za unaprjeđenje postojećih i uspostavu novih mehanizama suradnje te istaknuo odlučnost Srbije da razvija i jača prijateljske veze s članicama SEECP-a uz poštivanje osnovnih načela mira, stabilnosti i prosperiteta.

**Talat Xhaferi** (Skopje) apelirao je na zemlje sudionice Procesu, članice EU-a, da budu glavni promotori procesa proširenja i integracija cijele regije SEECP-a, uz unaprjeđivanje procesa pristupanja kako bi on postao učinkovitiji, predvidljiviji, vjerodostojan i opipljiv. Istaknuo je da Republika Sjeverna Makedonija preuzima predsjedanje Parlamentarnom skupštinom Procesu suradnje u jugoistočnoj Europi od srpnja 2023. do lipnja 2024. i da će u središtu biti snažna provedba Strategije RCC SEE2030 kao sveobuhvatnog plana u kojem su svi prioriteti

i aktivnosti usklađeni s politikom JIE i jačanjem regionalne suradnje, kroz razvoj zajedničkog regionalnog tržišta, u skladu s pravilima i standardima Europske unije. Naglasio je da će prioriteti predsjedanja Skopja bit usmjereni na jačanje demokracije, temeljnih prava i vrijednosti, vladavine prava, sigurnosti i stabilnosti te međunarodnog poretka utemeljenog na pravilima. Xhaferi je osudio ilegalnu, ničim izazvanu rusku agresiju na Ukrajinu koja, osim zauvijek izgubljenih ljudskih života, ozbiljno utječe na gospodarstva Europe i zemalja JIE. Podržao je i dijalog Beograda i Prištine, koji smatra ključnim za stabilnost cijele regije. Naglasak je stavio i na infrastrukturu i povezanost, zaštitu okoliša, pronalaženje novih, obnovljivih izvora energije, ljudski kapital, kvalitetno obrazovanje, inovacije, istraživanje, zdravlje, kulturu i sport te na digitalnu transformaciju. Na kraju se zahvalio domaćinima crnogorskog predsjedanja na uloženom trudu i uspješnom organiziranju 10. plenarne sjednice te pozvao sve države članice Procesu da posjete Skopje i sudjeluju u radu predsjedanja Sjeverne Makedonije (CiO) PSSEEC-om.

**Rositsa Kirova** (Sofija) ustvrdila je da će Bugarska nastaviti podupirati europsku integraciju zemalja Zapadnog Balkana i inzistirati na tome da se svaka zemlja ocjenjuje u pogledu spremnosti za ulazak u EU na osnovi vlastitih zasluga i pridržavanja utvrđenih kriterija i temeljnih europskih vrijednosti. Kirova je istaknula da se PSSEEC tijekom godina profilirao kao vodeći politički regionalni forum i kao jamac dobrosusjedstva, a njegovo je djelovanje signal međunarodnoj zajednici da zemlje jugoistočne Europe stavljaju svoju zajedničku suradnju i međusobno razumijevanje iznad svega. Posebno se osvrnula na nedavni diplomatski incident kada je bugarskom parlamentarcu bio zabranjen ulazak na teritorij Republike Sjeverne Makedonije, što smatra neprihvatljivim presedanom koji nadilazi europske prakse i vrijednosti. Napomenula je da je o tom slučaju raspravljano u Europskom parlamentu i da ga je povjerenik za proširenje Oliver Varhej snažno kritizirao. „Ovaj presedan, slučajevi fizičkog nasilja nad građanima Republike Sjeverne Makedonije koji su se identificirali kao Bugari te napadi na bugarske kulturne klubove, niz su radnji kojima se krše načela dobrosusjedstva i suradnje u našoj regiji“, naglasila je Kirova. Zaključno, ustvrdila je da bugarsko izaslanstvo tek treba odlučiti hoće li sudjelovati u događanjima u okviru nadolazećeg predsjedanja Republike Sjeverne Makedonije PSSEEC-om te da Bugarska snažno podupire Republiku Sjevernu Makedoniju i njezina nastojanja da postane članica EU-a, dodavši da uz dobrobiti članstva postoje i odgovornosti i poštovanje prema svim državama članicama.

**Eduard Shalsi** (Tirana) u svome je izlaganju spomenuo poduzimanje konkretnih regionalnih akcija i projekata u različitim sektorima, poput: telekomunikacija – *roaming*, regionalnih granica – smanjenje kontrolnih točaka, infrastrukture – izgradnja mosta "Albanija-Sjeverna Makedonija" te projekt povećanja regionalnih investicija kroz niz sastanaka regionalnih investitora i albanskih parlamentarnih povjerenstava. Na kraju je ustvrdio kako bi se „10. obljetnica mogla iskoristiti za odražavanje lekcija naučenih iz prošlosti o izgradnji naše budućnosti i hvatanju zamaha u regiji. Rezultati se mogu kapitalizirati kada postoji volja. Trebali bismo ići dalje od naših razlika i nastaviti se oslanjati na naše zajedničke interese“.

**Ivana Posavec Krivec** (Zagreb) ukazala je na potrebu daljnjeg otvorenog dijaloga među članicama SEEC-a. Pozvala je na veću usredotočenost na zajedničke teme i ciljeve koji će i dovesti do pune integracije zemalja JIE u EU, istaknuvši pritom potrebu pronalaženja novih

mehanizama suradnje temeljenih na europskim vrijednostima i vladavini prava. „Regionalna solidarnost i zajedništvo, progresivne vrijednosti, prava i slobode ljudi, sve su to vrlo važne teme za zemlje sudionice Procesu“, istaknula je Posavec Krivec, iskazavši svoje uvjerenje da sve članice mogu uspješno raditi zajedno u definiranju i promicanju interesa procesa suradnje JIE na razini EU i globalnoj razini. Posavec Krivec je akcentirala kako „moramo ostaviti po strani svoje partikularne interese i zauzeti se za zajednički interes organizacije kojoj zajedno pripadamo“ te dodala kako će suradnja unutar PSSEEC-a imati blagotvoran utjecaj na stabilnost i prosperitet u makroregiji. Zaključila je da je misija sudionica Procesu prihvatiti nove mehanizme suradnje i donijeti prosperitet svim zemljama i njihovim građanima za budućnost regionalne solidarnosti.

**Fitore Pacolli Dalipi (Priština)** istaknula je da bi se prvo desetljeće djelovanja PSSEEC-a moglo opisati kao „posao u tijeku“, napravljen je značajan napredak, započeta je regionalna suradnja, uz određena otvorena pitanja. Naglasila je zajednički regionalni interes da sve zemlje sudionice Procesu postanu članice EU te da bi iduće desetljeće trebalo biti usmjereno na taj cilj, što znači da bi do tada trebale riješiti svoje sporove i pronaći zajednički europski način za rješavanje svojih izazova i zabluda. U vezi s tim, Kosovo je u prosincu 2022. podnijelo zahtjev za punopravno članstvo u EU, osnovana je i Radna skupina za članstvo u NATO-u, a 12. svibnja 2022. Republika Kosovo podnijela je i zahtjev za članstvo u Vijeću Europe. Govoreći o regionalnoj suradnji, Dalipi je istaknula izvrsnu suradnju s gotovo svim susjednim zemljama, dok se sa Srbijom radi na njezinu unaprjeđenju. Navela je da je postignut dogovor u Ohridu i da su potpisana tri sporazuma u okviru Berlinskog procesa koji se odnose na slobodno kretanje s osobnim iskaznicama, priznavanje obrazovnih kvalifikacija te priznavanje stručnih kvalifikacija liječnika, stomatologa i arhitekata. Potvrdila je da je Republika Kosovo u potpunosti uskladila sankcije EU protiv Rusije i ukinula vize za građane Ukrajine, dok je Vijeće ministara EU izglasalo liberalizaciju viznog režima, što je omogućilo građanima Republike Kosovo da putuju bez viza od 1. siječnja 2024. godine. Zaključila je da sve zemlje JIE trebaju prihvatiti europske vrijednosti i uskladiti svoje politike s EU-om i NATO-om te da „ne možemo dopustiti da druge sile utječu na naše područje, ugroze nas ili nam promijene smjer i budućnost“.

Predsjedatelji odbora izabarani su za razdoblje u kojem predsjedanje Parlamentarnom skupštinom SEEC-a preuzima Sjeverna Makedonija. Općim odborom za pravosuđe, unutarnje poslove i sigurnosnu suradnju i Općim odborom za socijalni razvoj obrazovanje, istraživanje i znanost predsjedavat će Priština, a Odborom za gospodarstvo, infrastrukturu i energiju Skopje. Usvojen je i program rada Parlamentarne skupštine SEEC-a za razdoblje 2023. – 2024. godine.

Zasjedanje Parlamentarne skupštine Procesu suradnje u Jugoistočnoj Europi završilo je usvajanjem Završne deklaracije u kojoj je istaknuta puna predanost europskim integracijama cijele regije SEEC-a, što je postavljeno za glavni cilj Parlamentarne skupštine SEEC-a tijekom sljedećeg desetljeća. Ovaj dokument potiče sve sudionike SEEC-a koji su ujedno i članovi Europske unije da nastave djelovati kao glavni promotori procesa proširenja za sve kandidatkinje, potencijalne kandidatkinje i aspirantice za članstvo u Europskoj uniji u procesu njihova pristupanja Europskoj uniji. Završnom deklaracijom sudionici Procesu suradnje u

Jugoistočnoj Europi osudili su agresiju Ruske Federacije na Ukrajinu u skladu s rezolucijom Opće skupštine UN-a.

Na kraju je predsjednica Đurović predala i formalno predsjedanje PSSEECp-om Skopju, zaželjevši im mnogo uspjeha u budućem radu.

Sastavila:

Tajnica Izaslanstva

Jadranka Radović

*J Radović*

Odobrio:

Voditelj Izaslanstva

Ilija Cvitanović

*Ilija Cvitanović*

Dostaviti:

- Kolegiju Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH
- Kolegiju Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH
- Kolegiju Tajništva Parlamentarne skupštine BiH
- Povjerenstvu za vanjske poslove Zastupničkog doma
- Povjerenstvu za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, promet i veze Doma naroda
- Sektoru za odnose s javnošću
- a/a